

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtioneuvostosta annettua lakia muutettavaksi niin, että sisäasiainministeriön nimi muutettaisiin sisämi-

nisteriöksi. Nimen muutos koskisi vain ministeriön suomenkielistä nimeä.

Nimenmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

PERUSTELUT

1 Johdanto

Valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 1 §:n 1 momentissa luetellaan ministeriöt nimeltä. Lisäksi ministeriöt nimetään useissa erityislainsäädännön tehtäväsäännöksissä. Laintasoisten tehtäväsäännösten ohella ministeriöiden toimialoista säädetään keskitysti valtioneuvoston ohjesäännössä (262/2003). Valtioneuvoston asetuksina annettavissa eri ministeriöitä koskevista asetuksista kuvataan toimialat täsmällisemmin.

Esityksessä ehdotetaan valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n 1 momentin 4 kohdan suomenkielisen sanamuodon muuttamista niin, että sisäasiainministeriön nimi muutetaan sisäministeriöksi.

Nykyisen käytännön mukaan ministeriöille hyväksytään lainsäädäntöprosessissa nimi, joka kuvaa ministeriön keskeistä toimialaa. Sana ministeriö sisältyy ministeriöiden nimiin valtioneuvoston kansliaa lukuun ottamatta. Nykyiset ministeriöt ovat: valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalous-

ministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö.

Ministeriöiden nimet ja toimialat vaihtelevat eri maissa, sillä hallitusten organisointi ja toimintatavat määrittyvät valtiollisissa järjestelmissä eri tavoin.

2 Nykytila

2.1 Sisäasiainministeriön nimi

Sisäasiainministeriön toiminta alkoi vuonna 1809 hallituskonseljin kansliatoimituskuntana. Vuonna 1869 se sai nimekseen siviili-toimituskunta, vuonna 1917 sisäasiaintoimituskunta ja Suomen itsenäistettyä vuonna 1918 sisäasiainministeriö.

Kansliatoimikunnan tehtävänä oli huolehtia sisäisen järjestyksen ja turvallisuuden lisäksi lähes kaikista julkisista palveluista. Vähitellen tehtäviä siirrettiin muille toimituskunnille ja ministeriöille. Uutena asiana sisäasiainministeriön tehtäviin tulivat kunnallishallintoa koskevat asiat 1860-luvulla. Tässä yhteydessä tehtäviin tuli myös palotoimi.

Kun poliisi 1900-luvun alussa valtiollistettiin, se tuli siviilitoimituskunnan alaiseksi. Rajavartiolaitoksesta tuli sisäasiainministeriön alainen virasto itsenäisyyden myötä vuonna 1919.

Kaavoitus-, asunto- ja ympäristönsuojeluasiat siirtyivät uudelle ympäristöministeriölle vuonna 1983. Toisaalta aluekehityksen edistäminen tuli uudeksi tehtäväksi 1980-luvulla.

Viimeinen suuri muutos tehtävissä tapahtui vuoden 2008 alusta, jolloin lääni- ja kuntaasiat siirtyivät valtiovarainministeriölle ja aluekehitysasiat uudelle työ- ja elinkeinoministeriölle. Tilalle tuli maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyviä tehtäviä työministeriöstä. Vuoden 2012 alusta kotouttamisasiat siirrettiin työ- ja elinkeinoministeriölle.

Sisäasiainministeriön virallisena ruotsinkielisenä nimenä on ollut jo vuodesta 1983 *inrikesministeriet* (ja sisäasiainministerin vastaavasti *inrikesminister*). Ennen ruotsinkielisen nimen muuttamista (laki valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta, 1/1983, HE 147/82 vp) nimi ruotsiksi oli *ministeriet för inrikesärendena*.

Sisäasiainministeriön suomenkielisen nimen muutos ei vaikuttaisi nimen englannin-, ranskan-, saksan- ja venäjänkielisiin käännöksiin.

2.2 Lainsäädäntö

Valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n 1 momentissa säädetään valtioneuvoston jakautumisesta ministeriöihin. Säännöksessä luetellaan ministeriöt. Säännös täyttää perustuslain 68 §:n 3 momentin vaatimuksen siitä, että ministeriöiden enimmäismäärästä ja niiden muodostamisen yleisistä perusteista säädetään lailla. Säännös merkitsee käytännössä sitä, että ministeriön nimen muuttaminen edellyttää valtioneuvostosta annetun lain muuttamista.

Valtioneuvostosta annetun lain 2 §:ssä säädetään ministeriöiden välisestä yhteistyöstä sekä ministeriöiden toimialaa ja asioiden jakoa niiden välillä koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

Ministeriöiden toimialoista säädetään keskitetysti valtioneuvoston ohjesäännössä. Nä-

mä säännökset kuvaavat ministeriöiden toimialoja yleisellä tasolla. Valtioneuvostosta annetun lain 7 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksina annettavissa ministeriökohtaisissa asetuksissa kuvataan toimialat tehtävien tasolla.

Ministeriöiden nimistä on säädetty 1.4.2003 alkaen valtioneuvostosta annetun lain 1 §:ssä. Sitä ennen lain tasolla säädettiin valtioneuvoston kansliasta ja muiden ministeriöiden lukumäärästä ja ministeriöiden nimistä säädettiin asetuksen tasolla valtioneuvoston ohjesäännön 12 §:ssä. Huhtikuun alusta 2003 voimaan tulleen valtioneuvostolain 1 §:ää on muutettu ministeriön nimen muuttamisen vuoksi aikaisemmin kaksi kertaa. Vuoden 2008 alussa säännöksestä poistettiin kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö sekä lisättiin työ- ja elinkeinoministeriö. Vuonna 2010 opetusministeriön nimi muutettiin opetus- ja kulttuuriministeriöksi.

Valtioneuvostosta annetun lain lisäksi ministeriöt nimetään lain tasolla useissa erityislainsäädännön tehtäväsäännöksissä. Hyväksyessään vuoden 1995 uudistuksen valtioneuvoston organisaation joustavoittamisesta (HE 306/1994 vp) eduskunta hyväksyi lausuman (EK 14/1995 vp) siitä, että sellaiset toimialamuutokset, jotka koskevat tietyille ministeriölle laissa säädettyä tehtävää, saatetaan voimaan asianomaisia lakeja muuttamalla sekä huolehtien hallinnon selkeästä järjestämisestä ja muutosten tiedottamisesta kansalaisille. Hyväksyessään uuden perustuslain eduskunta edellytti lausumassaan (EV 262/1998 vp), että hallitus omaksuu sellaisen lainvalmistelukäytännön, jossa lakiesityksissä osoitetaan ministeriön toimivaltaisuus mainitsemalla ministeriö nimeltä eikä epäselvällä käsitteellä ”asianomainen ministeriö”.

Eduskunta on hyväksynyt 21.4.2010 valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muutoksen opetusministeriön nimen muuttamisesta opetus- ja kulttuuriministeriöksi siten, että samassa yhteydessä ei tehty nimenmuutoksesta johtuvia muutoksia kaikkiin niihin säädöksiin, joissa ministeriön nimi esiintyy. Lain siirtymäsäännöksen mukaan se, mitä muualla on säädetty opetusministeriöstä, koskee lain

tultua voimaan opetus- ja kulttuuriministeriö-tä.

Valtioneuvostosta annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan jokaisella ministerillä on tehtävänsä mukainen nimike, joka vahvistetaan ministeriksi nimittämisen yhteydessä. Ministereiden nimikkeet päätetään aina kun-kin hallituskauden alussa hallitusneuvotte-luissa ja vahvistetaan tasavallan presidentin avoimella kirjeellä, jolla ministerit nimitetään tehtävänsä. Avoimessa kirjeessä vah-vistetaan ministerin nimike ja toimiala.

Ministerin nimikkeen muutos hallituskau-den aikana tehdään pääministerin esityksestä ja edellyttää tasavallan presidentin avointa kirjettä.

Ministerin nimikkeen muutos ministeriön nimenmuutoksen yhteydessä tapahtui vii-meksi vuonna 2008 työ- ja elinkeinoministe-riön perustamisen yhteydessä, jolloin valtio-neuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta annetun lain vahvistamisen jälkeen annettiin 21.12.2007 tasavallan presidentin avoin kirje valtioneuvostossa toimeenpannuista muutok-sista (1298/2007). Tuolloin kauppa- ja teolli-suusministeri määrättiin toimimaan elinkei-noministerinä uudessa työ- ja elinkeinominis-teriössä. Työministerin tehtävänimikettä ei muutettu, mutta työministeri määrättiin pre-sidentin avoimella kirjeellä toimimaan uu-dessa työ- ja elinkeinoministeriössä. Liiken-ministeriön nimen muuttuessa 1.9.2000 liikenne- ja viestintäministeriöksi annettiin samana päivänä tasavallan presidentin avoin kirje valtioneuvostossa toimeenpannusta muutoksesta (779/2000), jolla liikenneminis-teri määrättiin toimimaan liikenne- ja viestin-täministerinä.

Opetusministeriön nimen muutoksen yh-teydessä ministerin nimikkeet säilyivät edel-leen opetusministerinä ja kulttuuri- ja urhei-luministerinä.

2.3 Nykytilan arviointi

Sisäasianministeriön perustehtäviksi ovat 2000 luvun kuluessa vakiintuneet 1) yleinen järjestys ja turvallisuus, poliisihallinto ja yk-sityinen turvallisuusala; 2) maahanmuutto, kansainvälinen suojelu ja paluumuutto; 3) Suomen kansalaisuus; 4) etnisen yhdenver-taisuuden ja hyvien etnisten suhteiden edis-

täminen sekä rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisy; 5) pelastustoimi; 6) hätäkeskustoi-minta; 7) rajaturvallisuus ja meripelastustoi-mi; 8) siviilikriisinhallinnan kotimaan val-miudet; sekä 9) aluehallinnon yhteinen va-rautuminen poikkeusoloihin ja häiriötilantei-siin.

Sisäasianministeriön organisaatiota on samanaikaisesti kehitetty tukemaan näiden tehtävien suorittamista valtakunnallisesti ja yhteistyössä muiden maiden kanssa. Käyttö-kielessä ministeriön nimi on ollut vakiin-tuneesti jo vuosia sisäasianministeriön sijas-ta sisäministeriö. Valtioneuvoston viestintäyksikkö (1.6.2012 alkaen viestintäosasto) on käyttänyt valtioneuvoston viestinnässä elokuusta 2010 lähtien nimeä sisäministeriö ja nimikettä sisäministeri.

Vielä hallitusneuvottelussa kesällä 2011 ei ollut ajankohtaista muuttaa sisäasianministe-rin nimikettä tai sopia sisäasianministeriön nimen muutoksesta samassa yhteydessä, kun sovittiin tietyistä tehtävien siirroista sisä-asianministeriöstä työ- ja elinkeinoministe-riöön. Tehtävien ja organisaation kehittämisen edetessä on perusteltua nyt muuttaa myös sisäasianministeriön nimi ja ministerin nimike vastaamaan käyttökielen mukaisia sanoja sisäministeriö ja sisäministeri. Ministeriön suomenkielinen nimi on yli 90 vuotta vanha. Nimen keskellä oleva ”asian” -sana ei ole käyttökielen mukainen ja se jätetään helposti pois käyttökielessä ja esimerkiksi uutisissa. Vastaavalla tavalla sisäasianministeristä käytetään yleisesti ilmaisua sisäministeri.

Ulkoasianministeriön nimi ja ulkoasian-ministerin nimike on kielelliseltä rakenteel-taan sisäasianministeriön nimeä ja sisäasi-ainministerin nimikettä vastaava. Nimi ja nimikkeen muutos on poliittisesti sovittava asia. Asian valmistelussa on päädytty siihen, että muutoksia ei tältä osin esitetä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tarkoituksena on muuttaa sisä-asianministeriön suomenkielinen nimi sisä-ministeriöksi, joka vastaa käyttökielessä mi-nisteriölle vakiintunutta nimeä ja siten tukee

ministeriön toimialan ja organisaation muutosta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n 1 momentin 4 kohdan suomenkielinen sanamuoto siten, että sisäasiainministeriö muutetaan sisäministeriöksi. Ministeriöiden toimialaan tai tehtäviin ei tulisi muutoksia.

4 Esityksen vaikutukset

Vaikutukset hallituksen kokoonpanoon

Esityksen valmistelun yhteydessä hallitus on todennut tarpeelliseksi tarkistaa sisäasiainministerin nimikkeen sisäministeriksi. Mikäli eduskunta hyväksyy valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muutosehdotuksen, pääministeri esittelisi nimikkeen muutoksen presidentin esittelyssä lain muutoksen vahvistamisen jälkeen.

Taloudelliset ja muut vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset muodostuvat säädösvalmistelun, tietojärjestelmämuutosten ja ministeriön nimenmuutokseen liittyvän visuaalisen ilmeen muutoksen kustannuksista. Nimenmuutos aiheuttaa tietojärjestelmämuutosten osalta kustannuksia myös muille ministeriöille kuin sisäasiainministeriölle.

Sisäasiainministeriön nimen muutos koskee vain ministeriön suomenkielistä nimeä eikä muun muassa tietojärjestelmissä käytetty ministeriön nimen suomenkielinen lyhenne SM muutu. Kustannukset katetaan sisäasiainministeriön toimintamenoista ilman lisärahoitusta.

5 Asian valmistelu

Sisäasiainministeriön johtoryhmä ja osastopäällikkökokous ovat vuonna 2012 esittäneet sisäasiainministeriön nimen muuttamista sisäministeriöksi.

Esitys valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamiseksi on valmisteltu valtioneuvoston kansliassa yhteistyössä sisäasiainministeriön kanssa. Alun perin tarkoitus oli muuttaa samassa yhteydessä maa- ja metsätalousministeriön nimi lain 1 §:n 8 kohdassa ruoka- ja

luonnonvaraministeriöksi. Tältä osin esitystä valmisteltiin yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Valmistelun loppuvaiheessa päätettiin, että maa- ja metsätalousministeriön nimeä ei esitetä muutettavaksi vielä tässä vaiheessa.

Lakiin ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan se, mitä muualla säädetään sisäasiainministeriöstä, koskee nimenmuutoksen tultua voimaan sisäministeriötä. Tässä vaiheessa ei esitetä nimenmuutoksesta johtuvia muutoksia kaikkiin niihin säädöksiin, joissa sisäasiainministeriön nimi esiintyy. Muut säädökset päivitetäisiin siten kyseisiin säädöksiin muutoin tehtävien muutosten yhteydessä. Vastavaa lainsäädäntötekniistä menettelyä noudatettiin muutettaessa opetusministeriön nimi opetus- ja kulttuuriministeriöksi vuonna 2010.

Koska sisäasiainministeriön toimialan tärkeimpiin säädöksiin tehdään lähes vuosittain muutoksia, tulisi ministeriön uusi nimi päivitetyksi keskeiseen lainsäädäntöön kohtuullisen nopeasti. Muutos on kielellisesti vähäinen eikä vaaranna lainsäädännön ymmärrettävyyttä tai anna aiheita epäselvyyteen toimivaltaisesta ministeriöstä, vaikka kaikkia lakeja, joissa sisäasiainministeriön nimi tai sisäasiainministerin nimike mainitaan, ei muutetakaan välittömästi. Säädösten päivittäminen niihin muutoin tehtävien muutosten yhteydessä on myös lainsäädäntöteknisesti tarkoituksenmukaista, koska nimenmuutos koskee vain säädösten suomenkielistä sanamuotoa lukuun ottamatta ennen vuotta 1983 annettuja säädöksiä.

Lakiehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

Esitysehdotuksesta on pyydetty lausunnot tasavallan presidentin kanslialta, ministeriöiltä ja oikeuskanslerinvirastolta. Lausuntonsa antoivat ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö sekä oikeuskanslerinvirasto. Annetuissa lausunnoissa ei juurikaan esitetty huomautuksia nimien ja lain muutoksen sisällöstä. Ympäristöministeriö kuitenkin muutosta vastustamatta kiinnitti huomiota siihen, että sisäasiainministeriön nimen muutoksen jälkeen vastaavantyyppi-

nen nimi jää ulkoasiainministeriölle. Ulkoasiainministeriö itse toteaa lausunnossaan, että nimien muutokset eivät anna aiheutta muutoksiin sen osalta.

Eräissä lausunnoissa esitettiin tarkennuksia perustelutekstiin ja hallituksen esityksen tekstiä täsmennettiin tässä suhteessa.

Oikeuskanslerinviraston lausunnossa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen valmistella ja esitellä asiaan liittyvät lakia alemmanasteiset säännökset niin, että ne tulevat voimaan samanaikaisesti valtioneuvostolain muutoksen kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa todetaan, että sillä ei ole ehdotuksesta lausuttavaa. Lausuntonsa liitteenä se on toimittanut Kotimaisten kielten keskukselta asiassa pyytämänsä lausunnon, jossa kahden ministeriön nimen muutosehdotuksia perusteluineen arvioidaan monessa suhteessa. Kotimaisten kielten keskus katsoo, että sisäasiainministeriön nimen lyhentäminen nykyistä käyttöä vastaavaan muotoon sisäministeriö on hyvä ratkaisu. Nimen muuttaminen tosin edellyttäisi sen arvion mukaan myös ulkoasiainministeriön nimen muuttamista ulkoministeriöksi. Kotimaisten kielten keskus kritisoi erityisesti nimiehdotusta ruoka- ja luonnonvaraministeriö. Valtioneuvoston kanslia pyysi maa- ja metsätalousministeriöltä lausunnon kotimaisten kielten keskuksen lausunnosta. Maa- ja metsätalousministeriö vastasi kritiikkiin, ja sitä koskevasta nimenmuutoksesta

käytiin keskusteluja, joiden lopputulos oli, että nimeä ei ehdoteta muutettavaksi tässä yhteydessä, vaan asiaan palataan myöhemmin.

6 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ministeriöiden toimialoista säädetään valtioneuvoston ohjesäännön 3 luvussa. Säännökset muutetaan vastaamaan ministeriön uutta nimeä. Samoin muutetaan valtioneuvoston asetus sisäasiainministeriöstä (1567/2011) sekä sisäasiainministeriön työjärjestys (1036/2011). Muutokset on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti lain muutoksen kanssa.

7 Voimaantulo

Sisäasiainministeriön visuaalinen ilme on tarkoitus uudistaa kokonaisuudessaan vuoden 2013 loppuun mennessä. Ministeriön nimi on tarkoituksenmukaista muuttaa samanaikaisesti. Tämän vuoksi sisäasiainministeriön suomenkielisen nimen muutos lain 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 1 §:n 1 momentin 4 kohdan suomenkielinen sanamuoto, sellaisena kuin se on laissa 305/2010, seuraavasti:

1 §

Valtioneuvoston organisaatio

Valtioneuvostossa on seuraavat ministeriöt:

4) sisäministeriö;

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

Mitä muualla säädetään sisäasiainministeriöstä, koskee lain tultua voimaan sisäministeriötä.

Helsingissä 27 päivänä kesäkuuta 2013

Pääministerin estyneenä ollessa, ulkoasiainministeri

ERKKI TUOMIOJA

Lainsäädäntöneuvos *Arno Liukko*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 1 §:n 1 momentin 4 kohdan suomen-
kielinen sanamuoto, sellaisena kuin se on laissa 305/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Valtioneuvoston organisaatio

Valtioneuvoston organisaatio

Valtioneuvostossa on seuraavat ministeriöt:

Valtioneuvostossa on seuraavat ministeriöt:

4) sisäasiainministeriö;

4) sisäministeriö;

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

*Mitä muualla säädetään sisäasiainministe-
riöstä, koskee lain tultua voimaan sisäminis-
teriötä.*